

PRIČA O DVIJE CRKVE

Mladen Zadrina

Two churches at the two ends of the Cetinje district were built at a time when cholera was ravaging this area. There are no written traces of any of them, but there are other legends about their origin that are passed down from generation to generation. In any case, both churches, the church of St. Ilija on Čevo and the church of St. Nikola in Očinići were built in the 17th century.

Dvije crkvice na dva kraja cetinjskog sreza nastale su u doba kada je kolera harala ovim prostorom. Ni o jednoj nema pisanih tragova ali su o njihovom nastanku ostale legende koje se prenose s koljena na koljeno. U svakom slučaju, obje crkvice, Sv. Ilije na Čevu i Sv. Nikole u Očinićima nastale su u XVII vijeku.

Nedavno sanirana crkva Svetog Ilije na Čevu iz prve polovine XVII vijeka, zanimljiva je iz najmanje dva razloga. Prvo, što o njenom nastanku nema pisanih tragova i što je za nju vezana lijepa legenda, a drugo, što je, prema navodima stručnjaka, to bio najzahtjevniji i najsloženiji konzervatorski projekat nakon preseljenja crkve Uspenja Bogorodice manastira Piva.

Nema preciznih podataka kada je crkva podignuta pa su legende i usmena predanja poslužila kako bi se, makar približno, odredilo vrijeme kada je crkva nastala. Prema tim izvorima, crkva je zadužbina Magde – Mande ili Mandaline, žene Dragoja Ozrinića. Dragoje se ženio dva puta, a o prvoj ženidbi nema pouzdanih podataka kao ni da li je sa prvom ženom imao potomaka. Jedino je poznato da mu je žena umrla u velikoj epidemiji kolere 1608. godine. O drugoj Dragojevoj ženidbi opširno piše Đorđije Vukotić Čevski navodeći da se to desilo između 1620. i 1636. godine.

Kako je već rečeno, u to vrijeme Katunskom nahijom je harala kolera, a kao posljedica toga smanjilo se i četovanje u kome je Dragoje aktivno učestvovao. Kako je kolera jenjavala, četovanje se povratilo i jednom prilikom Dragoje je izostao, a njegovu četu predvodio je njegov kum Vuk Dragojević. Legenda kaže da su prolazeći kroz Trešnjevo koje je kolera opustošila, naišli na preživjelu ženu Mandu koja je bila izuzetno lijepa i koja je u epidemiji kuge izgubila djecu i muža. Dragojev brat Vukota je tada upitao da li bi se udala za njegovog brata vojvodu i poslala sa njima. Manda je prihvatila ponudu i poslala na Čevo.

Manda je siromašnog Dragoja učinila bogatim i imućnim čovjekom i rodila mu sedam sinova koji su se izdvajali fizičkom ljepotom, snagom i sposobnošću. Za vrijeme njihovog braka i uzajamne ljubavi izgrađena je crkva Sv. Ilije, kao Mandina zadužbina u spomen žrtvama kolere.

Crkva Sv. Ilije nalazi se u zaseoku Vojnici nedaleko od centralnog prostora sela Čevo. Podignuta je na blagom uzvišenju. Crkva je u osnovi jednobrodna građevina dimenzija pet sa devet metara, sa pripratom, naosom i oltarskim prostorom. Zvonik „na preslicu“ se nalazi sa zapadne strane, dok se plitka polukružna apsida nalazi sa istočne strane. Crkva je pokrivena dvoslivnim krovom sa kamenim pločama. Na bočnim fasadama i apsidu nalaze se mali otvori (puškarnice).

Crkva Sv. Ilije
zaseok Vojnići, Čevo

Crkva je zidana klesanim kamenim blokovima slaganim u pravilne horizontalne redove sa spojnicama od krečnog maltera. Jednobrodni prostor je zasveden polukružnim svodom, a pilastrima izdijeljen na tri traveja podužnih zidova. U oltarskom prostoru nalazi se časna trpeza isklesana od kamena i postavljena na kameni stub. Na bočnim stranama apside nalaze se niše, a pod čine kamene ploče nepravilnog oblika.

U crkvi nema oltarske pregrade, niti bilo kakvog crkvenog mobilijara. I pored niza teškoća crkva je sanirana i očuvana u autentičnom stilu zahvaljujući stručnjacima iz Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore.

Legenda o očiničkoj crkvi Sv. Nikole

Crkvice posvećena Sv. Nikoli u Očinićima podignuta je za jedan dan. O datumu gradnje nema pisanih tragova ali je izvjesno da je podignuta sredinom ili u drugoj polovini sedamnaestog vijeka u doba epidemije kolere.

Za nastanak ove crkvice vezane su dvije, veoma slične legende. Prema jednoj priči, u te dane kada je kolera odnosila živote, od koje su najviše stradala đeca iz tog kraja, u jednu kuću naišla je nepoznata žena i kazala da se uzme pepela sa ognjišta i pokazala će da se napravi bogomolja i da se posveti Svetom Nikoli kako bi spasili selo od pošasti.

Prema drugoj priči, jednom mještaniu se u snu prikazala trudna žena koja je mlijekom iz grudi obilježila mjesto će da se podigne crkva.

Prvobitna građevina je bila podignuta od pruća, a vremenom su seljani iz svih sela Konaka donosili kamen tako da je crkva kroz izvjesno vrijeme postala kamena građevina, kako je već rečeno, posvećena Sv. Nikoli. Na tzv. prolječni Nikoljdan, 22. maja, se odnose darovi a Očinići taj čin nazivaju zavjetom.

Crkvice Sv. Nikole nalazi se na malom proplanku u blizini kuća Boričića, crkvena porta je omeđena grubim kamenim gromadama, a uz južni zid su vidljive stare grobne ploče. Na ovom groblju su sahranjivana samo đeca.

Crkva je jednobrodna građevina malih dimenzija (5,5 x 4m), jednobrodna građevina, zidana od nepravilnih tesanika. Na zapadnoj strani nalazi se zvonik „na preslicu“ koji je rađen od precizno tesanog kamena. Crkva ima tri prozora, jedan na apsidi

Crkva Sv. Nikole u Očinićima – prije rekonstrukcije

Crkva Sv. Nikole u Očinićima
– nakon rekonstrukcije

i po jedan na sjevernoj i južnoj strani i svi se lučno završavaju. Crkva je pokrivena tiglom kanalicom, dok je apsida pokrivena kamenim pločama. Unutrašnjost crkve je omalterisana, a

Crkva Sv. Nikole u Očinićima
– Ikonostas

oltarski dio je odvojen zidanim ikonostasom koji je kasnije oslikan.

Pod je kasnije pokriven cementnom košullicom, ispod nje se nalaze kamene ploče.

Rješenjem tadašnjeg Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz 2004, data je saglasnost za arhitektonsko-građevinsku sanaciju objekta, koja je nešto kasnije i sprovedena pod nadzorom stručnjaka Zavoda.